

LITERATUUR EN KUNST

„Knoppen”. door Berendien Schuiling.

Niet eenvoudig is de taak van hem, die ten overstaan van anderen over boeken en dichtbundels te oordeelen heeft en niet benijdenswaardig ook.

Hij moet spreken in 't publiek over dat, waarvan een schrijver of dichter zijn beste krachten heeft gegeven en heel zijn kunnen heeft besteed.

Hij moet kritisch beschouwen dat, waarin iemand zijn gansche ziel heeft gelegd en — veelal is dat toch het geval — zijn geheele persoonlijkheid belijdt.

Hij moet immer gebreken, die hij ziet aanwijzen en ze als gebrek ontleden, hoezeer misschien het werk op zichzelf en de bedoeling, die er uit spreekt, te waardeeren zijn.

Dat alles is niet eenvoudig.

Want heel groot is het gevaar van ongewilde hardheid van oordeelen, van pijnlijk te raken wat gevoelig is; het gevaar ook, dat niet voldoende bewaard blijft het noodzakelijke evenwicht tusschen subjectiviteit en objectiviteit. Persoonlijke indrukken moeten worden opgewogen tegen objectieve feiten, onderscheiden moeten worden de inhoud van een of andere gedachte en de, misschien niet gelijkwaardige, vorm, nauwkeurig moet worden vastgesteld, waar het zwaartepunt ligt als het gaat om een waardebeoordeling van het werk als geheel.

En door dat niet-eenvoudige is de taak ook niet benijdenswaardig. Want, in één samenvatting is hier alles gezegd, ze betreft een spreken over den een tot den ander.

In 't bijzonder gevoelt men deze bezwaren, wanneer men te oordeelen heeft over een dichtbundel als in dit artikel aan de orde is: „Knoppen” van Berendien Schuiling. Zoo ergens, dan staat men hier voor die tweedheid van het subjectieve en het objectieve.

Deze verzenverzameling is n.l. van het soort als tegenwoordig vaker ons wordt geboden:

„teerst gepubliceerde werk van een ongetwijfeld poëzie-gevoelige jonge vrouw;

de reflex van belangrijk en beslissend zielegebeuren, van levensheroering, die verder reikte dan de levensoppervlakte;

het getuigenis van een vroom gemoed, van een met innigheid zoeken en ervaren van Gods gemeenschap;

en dan nog, geïntroduceerd door een man van gezag (in dit geval Ds J. J. Knap), die door persoonlijke bekendheid met de dichteres den geestelijken achtergrond van haar werk ziet en daardoor de innerlijke waarde ervan verstaat.

Elementen alle, die een objectieve betekenis geven aan zoo'n bundel.

Maar ze maken de taak van den beoordeelaar te moeilijker. Hij wil gaarne deze elementen leggen op de weegschaal der waardebeoordeling. Met Ds Knap wil hij meewerken „om een beetje leute-schoonheid in het leven binnen te dragen”. Doch anderzijds ziet hij zich de opdracht der technische beoordeeling gegeven, moet hij nagaan, in hoeverre zoo'n bundeltje een werkelijke verzenverzameling is, of zulk een poëtische allure wezenlijke schoonheid, echte kunst brengt. „De litteraire waardebeoordeling van dit bundeltje”, aldus zegt Ds Knap, „laat ik gaarne aan meer bevoegden over”; dat wil zeggen, die „meer bevoegden” moeten met de eigenlijke beoordeeling voor het publiek komen, zij moeten aanwijzen wat minder goed of misschien heeltemaal niet schoon is. En daartoe dienen ze subjectief de verzen te bezien, ze te toetsen aan de eischen van techniek en inhoudspsychologie.

Dat nu is in een geval als dit de groote moeilijkheid. Want heel licht landt men op zich het odium van niet te kunnen waardeeren, van te „vitten” op kleinigheden, die hem of haar, die door de eenvoudige en hartelijke vroomheid der verzen worden gesticht, niet in 'tallerminst binden. Men belooft heel gauw het gevaar, dat een lezer van zulk kritisch beschouwen zegt: waarom nu toch de goede bedoeling en den vromen zin niet zwaarder genomen, dan de formele bijkomstigheden; het deert mij niet of verzen, die spreken tot mijn ziel, in technischen zin literaire kunst zijn; ik heb aan den inhoud genoeg!

Intusschen mag de beoordeelaar voor zulke mogelijkheden van critiek op zijn werk niet uit den weg gaan. Hij wordt voor de taak der beoordeeling gesteld en moet die volbrengen ook, en in het belang eener zuivere literaire critiek en met het oog op den groei onzer christelijke kunst. Deze laatste, die, we hebben het al zoo dikwijls gezegd, tegenwoordig een verblijdenden wasdom vertoont, heeft van de eerlijke, onomwonden critiek groote voordeelen gehad: ze is er door verbeterd, besnoeid en tot veel rijker ontplooiing gekomen. De tijd is voorbij, dat men een christelijk geschrift, het zij dan een boek of een verzenbundel, om zijn positieven inhoud en goede bedoeling alléén waardeert; de andere factoren, de zuiver artistieke

zer Zeitung” is men erin geslaagd hem uit zijn paradoxale tent te lokken.

In het genoemde blad geeft een redakteur een verslag van het verhandelde weer en verbindt daaraan zijn opmerkingen, welke diepe teleurstelling niet verbergen.

Prof. Bouwman biedt in „De Bazuin” van dit artikel het volgende uittreksel:

Barth verklaarde volgens de „Reformierte Schweizer Zeitung”, dat naar zijn overtuiging de H. Schrift Gods Woord is. De H. Schrift is Woord Gods, openbaring van den levenden God. Maar niet zoo, dat zij voor alle tijden ingesloten is in dat boek. De H. Schrift is de stem Gods slechts als een gebeurtenis, die zich afspeelt tusschen God en mensch, terwijl telkens en steeds weer opnieuw God zich aan den enkelen mensch openbaart. De kennis van het openbaringskarakter des Bijbels is steeds een geschenk des Heiligen Geestes. Barth wil dit met nadruk constateeren tegenover een valsehe inspiratie theorie, die de letter gelijk stelt met den Geest. Nooit kan vastgelegd worden: dat is nu Gods Woord. Dit kan slechts uitgesproken worden krachtens het getuigenis des Heiligen Geestes.

Daarom wil Barth het volle recht van de wetenschappelijke kritiek op den Bijbel erkennen. Hier kunnen wij, zoo zeide hij, niet meer van terug.

Geen wonder, dat Barth bij het debat duidelijk uitsprak dat het historisch karakter van de groote heilsfeiten voor hem van minder betekenis is. Prof. Bultman van Marburg, die een aanhanger van Barth is, heeft in zijn kritiek op de Evangelien zoodanig gehandeld, dat er van den Christus eigenlijk niets of iets heel algemeen overblijft. En toch vereenigt Bultman zich met de gedachte van Barth aangaande de openbaring van den Zoon Gods. Barth verklaarde, dat hij het geheel eens was met Bultman, en dat het geloof aan de openbaring van Christus eenzijdig, en de historiciteit van de berichten des Evangelies aan de andere zijde op geheel verschillend terrein liggen.

Het is te verstaan, dat de Jonggereformeerden in Zürich verduidelijking wilden. De vraag werd gesteld: Is de opstanding van Christus een historisch feit? Ja of neen? Prof. Barth wilde deze scherpe vraag liefst niet categorisch beantwoorden. Hij zeide dat iemand aan de opstanding van Christus kon gelooven, ook wanneer hij haar niet als historisch feit erkent, en het gevoelen van den schijndood of de visioenhypothese aanvaardt.

Duidelijk blijkt hieruit, dat voor Barth de historiciteit der evangelieberichten geen waarde heeft. Waaruit weet dan Barth wel iets zekers van Christus? Alleen omdat de Geest het in hem zegt. Hij nadert hier op zeer bedenkelijke wijze de idealistisch modernen, die de historie der heilsfeiten ter zijde kunnen stellen, de idee, die zij zich zelf gesteld hebben overhouden, maar feitelijk de Heilige Schrift en Christus verliezen. Onbewimpeld sprak Barth uit, dat hij in de genoemde zaken zich beter kan verstaan met de modernen dan met de Gereformeerden.

Op een enkel punt willen we dit résumé nog aanvullen.

Nog een tweede vraag werd Barth ter beantwoording voorgelegd.

Deze betrof de schepping.

Heeft het zin om te gelooven, dat wij door God zijn geschapen en ondanks den val en onze zonde toch in de wereld Gods kreatuur zien? Of heeft de verlossing door Christus daarmee niets te maken? Wat betekenen voor den verlorene ziel, verstand, rede, wereld? Noopt het Nieuwe Testament de belijdenis van Christus als den Zoon des menschen en den Zoon Gods, niet een positieve houding aan te nemen ten aanzien van de geschapen wereld?

Hier schoot het antwoord van Barth tekort.

Men kreeg, zoo vervolgt de schrijver van het artikel, den indruk, dat reeds een groot deel der aanwezige positieve predikanten het belang niet aanvoelde, dat met deze vraag is gemoeid. Ook Karl Barth zelf kon daarmee niet veel beginnen. Het is een probleem, dat hem wellicht ook in anderen vorm reeds moeilijkheid baart, maar voorloopig nog in ver verschiet schijnt te liggen, doordat hij zijn taak daarin ziet aangewezen, het nieuwe, niet-gehoorde, geheel andere van de boodschap der verlossing in Christus met zijn geheele ergernis en dwaasheid in het licht te stellen. Dit is onvoorwaardelijk noodig in een tijd van vervlakking en vermenging van het Goddelijke en mensche-lijke, gelijk dat heden altijd weer wordt onder-
nomen.

Maar — aldus de man van de „Ref. Schw. Zeitung” — de bijbel zelf legt het ons op, verder te denken en te onderzoeken, opdat wij verstaan, wat hij bedoelt, wanneer hij zegt: „Ziet, ik maak alle dingen nieuw”.

Het verslag van deze vergadering is omtrent het standpunt van Barth uitermate leerzaam.

Ons gevoelen, dat hij in zijn Schriftbeschouwing — wanneer wij onze artikelen over Barth voortzetten, hopen we daarover breder te handelen — meer aan den kant van het modernisme dan aan de zijde der Gereformeerde theologie staat, ondanks al zijn roepen: de Schrift is Gods Woord, wordt door dit vraaggesprek versterkt.

Voor Barth is de bijbel heel iets anders dan voor ons.

Welke verandering Barth ook heeft ondergaan, het recht der bijbelverschuivende Schriftkritiek wordt door hem nog altijd gehandhaafd.

In de tweede plaats komt daarbij zijn beschouwing van het heilsfeit.

Het was bekend, dat Barth aan het heilsfeit geen waarde voor het geloof toekende.

De samenhang tusschen geschiedenis en geloof werd door hem niet gezien, ja veeleer schied hij een tegenstelling tusschen beide.

Toch scheen hij soms voor de opstanding van Christus een uitzondering te maken.

Zijn uittaling op de Züricher predikantenconferentie brengt hem wel niet in tegenspraak met zijn verleden.

Alleen blijkt daaruit, dat hij verder gaat, dan we op grond van zijn eigen woorden dorsten onderstellen.

Ondubbelzinnig heeft hij het nu te verstaan gegeven: iemand kan aan de opstanding gelooven en niettemin de opstanding als heilsfeit loochenen en b.v. de schijndoods- of visioenhypothese aannemen.

Daarmee is niet uitgemaakt, hoe Barth persoonlijk over de heilsfeiten denkt.

Nog altijd geloof ik van hem, dat hij voor zich de heilsfeiten, ook de opstanding, als historisch aanvaardt.

Maar hij acht dit van weinig belang.

Hij heeft er geen bezwaar tegen, dat een ander het anders verstaat.

Ieder moet dat voor zichzelf weten.

Theologisch gesproken stelt Barth de heilsfeiten, de opstanding van Christus niet uitgezonderd, disputabel.

Zij worden door hem geworpen in de draaikolk van de problematiek.

Zoo handelt hij ook met de schepping.

Of de wereld nog altijd Gods schepping is, interesseert hem niet.

Hij kan zich niet begrijpen, dat de menschen zich daarover warm maken.

Voor zijn part mag ieder daarover denken als hij wil.

Men late hem de vrijheid om er zelfs niet over te denken.

Hier mondt het problematische, het twijfelachtigstellen, uit in het indifferente, het onverschillige.

Deze uitspraken van Barth over bijbel, heilsfeit en schepping zullen hem, die met de denkbeelden van dezen theoloog vertrouwd is, niet verrassen.

Zij zijn hem in geen enkel opzicht een openbaring.

Maar voor de gemeente, voor hen, die geen bijzondere studie van zijn werken hebben gemaakt, is het verblijdend, dat het de Züricher predikantenconferentie gelukt is Barth er toe te bewegen zijn dialektisch jasje eens uit te trekken en zijn paradoxistische hoed af te zetten.

Men ziet hem nu eens niet als optocht-figuur, doch in zijn gewone doen.

In Zürich schijnen enkele oogen opengestaan te zijn.

Mocht dat ook bij iederen Gereformeerden Duitscher geschieden.

Het ware te wenschen, dat zij, die Barth nog in eenig opzicht Gereformeed of Calvinist heetten, zichzelf die dwaling niet vergaven.

Het wordt met den dag raadselachtiger, hoe prof. Haitjema en anderen in ons land het nog voor Barth kunnen opnemen.

— Nieuw ingeschreven theologische studenten.

Bedriegen de voortekenen niet, dan loopt het getal theologische studenten terug.

Aan de Theologische School werden voor het eerst 19, aan de Vrije Universiteit 37 theologische studenten ingeschreven.

Dit zijn nog slechts voorloopige cijfers.

Gewoonlijk druppelt het nog wat na.

Maar het getal zal dit jaar wel rond de zestig blijven.

De juiste cijfers der vorige jaren hebben we niet bij de hand.

Daarom wagen we er ons niet aan uit te rekenen hoe groot de daling is.

Een daling is er echter.

Sterk is die niet.

Nog altijd komen er genoeg studenten aan om straks in de werkelijke behoefte onzer kerken te voorzien.

De werkelijke behoefte wordt hierdoor bepaald, dat iedere kerk, ook de kleinere, een eigen predikant behoort te hebben.

Bij het feit, dat er veel kerken zijn, die toch niet kunnen beroepen, mag men zich niet rustig neerleggen.

Kon men slechts beter over plaatselijke gevoeligheden heenstappen en bewerken, dat twee of zelfs meer kleinere kerken een combinatie aangingen tot gezamenlijke beroeping van een dienaar des Woords!

Niet alleen zou daardoor, waar tegenwoordig de afstanden kleiner worden, geregelder in den predikdienst kunnen worden voorzien, maar ook catechisatie, huisbezoek en evangelisatie zouden beter hun eisch krijgen.

Voor den bloei onzer kerken is dat van groote betekenis.

HEPP.

overwegingen tellen óók mee bij de vaststelling der waardebeoordeling, hebben ten dezen evenzoo goed beslissende betekenis. Wie tegenwoordig een boek of dichtbundel uitgeeft moet er op rekenen, dat het ook in z'n details onder den microscoop der literaire critiek zal worden gelegd. Wenscht men dit niet, omdat men over zijn persoonlijke gedachten en gevoelens het oordeel van anderen niet wil zien gaan, dan moet men ook niet het publiek terrein betreden, d.i. men moet zijn werk voor zichzelf en eigen kring houden en niet tot uitgave besluiten.

Ik zeg dit alles niet speciaal aan het adres van Berendien Schuiling, al vormt het de inleiding op een bespreking van haar dichtbundel. 't Is bedoeld in algemeenen zin, omdat men altijd nog wel de opvatting vindt, dat de christelijke critiek over christelijk werk te hard oordeelt. We leven zeker in een tijd, waarin we boven alles behoefte hebben aan elkanders steun en waardeering, maar dat mag niet gaan ten koste van essentiële waarde en objectieve betekenis. Onze christelijke kunst heeft in geen een deele de mindere te zijn van de niet-christelijke kunst, daarom mogen we ook niet met goede bedoeling alleen tevreden zijn.

Nu komende tot het eigenlijke onderwerp van dit artikel, den bundel van Berendien Schuiling, wil ik beginnen met de straks genoemde objectieve waarde-elementen voorop te zetten: er spreekt uit deze verzen een vroom gemoed, een fijn gevoel, een zeer positieve bedoeling. Ontegenzeggelijk heeft dit betekenissen, die erkenning verdient.

Maar artistiek gezien draagt dit werk nog al te zeer de sporen van het debuut.

In 't algemeen geloof ik, dat de zaak zóó staat: de gedachten hadden óf veel eenvoudiger gezegd kunnen worden, zóó, dat er geenerlei pretentie van dichterschap uit sprak, óf met veel meer dichterschap. Nu stuit men telkens op den technisch onvolkomen vorm, waarin op zichzelf mooie gedachten zijn ingekleed. Een vers als „Geheven handen" b.v. brengt een rijke gedachte, maar telkens is de zinsconstructie verwrongen om rythme of rijm, blyken stopwoordjes en afkortingen noodig en treden foutieve associaties op. Rustige overweging van een strophe als de laatste kan dit doen zien:

.... ik heb m'in alles weggegeven
en niets bezit ik langer meer
dan U mijn Heiland en Verlosser! —
.... en met U... alles toch ook weer!....

Het woordenspel van „niets bezit ik — met U bezit ik alles" rust op een verkeerde begripsinterpretatie.
En hetzelfde constateert men uit verzen als „Ge-

nade voor genade", „Nieuwjaarsmorgen", „Armoé", e.d. 't Is begripsonzuiverheid als de dichteres zegt, dat „de winden teer kussen" „het kopjen" van het Heidebloempje; als ze spreekt van „allervroegste eeuwigheid" (p. 15), een „beeldnis dat geboren lag" (p. 15), een „hart (dat) ten bloede toe vol smart (is)".

Een zelfde onzuiverheid treft ons in de beeldspraak. Ten voorbeeld noem ik, pag. 19: „handen — die als reine lampen lichten waar de smart vergaart"; p. 9: ik heb m'n herte warm gespreid....; „doorstraal met Uw licht heel mijn leven...."; ze strooiden hun onschuld als licht rond zich heen....

De oorzaak van deze en dergelijke ontsieringen ligt voor mijn besef in te groote literaire pretentie. De dichteres streeft naar dichtelijke zeggingswijze en zoekt die in gedachten- en woordcombinaties als: schoonschijnend over duistere wolkegepeinzen; schnutter-schoon; zon-gezoende blankheid; zon-gelaat, zon-gedachte; blijde bloemgezichten; jubel-jong, e.d. Maar ze vergeet, dat voor dergelijke samenstellingen ook taalkundige eischen gelden en dat niet slechts een aardige alliteratie of een toevallige klank-harmonie het motief voor woordkoppeling mag zijn. En bovendien dragen zulke opzettelijke formaties het karakter van maakwerk, dat immers juist naar nieuwe begrippen de antithese is van dichterschap. Het waarlijk-poëtische ligt niet in woordenglans of klankvernuft, maar in volheid en diepte van zeggingswijze, in zuiverheid van plasticiteit, in ongekunstelde realiteit. De werkelijke verzen in dezen bundel zijn juist die, welke het minst „mooi" zijn: „Lijden" b.v. (p. 30), „Toen" (p. 38), „Bee" (p. 45), „Vreugdedag" (p. 48). Die zijn dichtelijk juist omdat ze zóó heel eenvoudig zijn en de gedachten niet met woordfransjes zijn omhangen. Wanneer men deze dichtjes eens vergelijkt met Nieuwjaarsmorgen, Ach Jezu, ach, e.d. onderscheidt men onmiddellijk de echte poëzie van het maakwerk.

In dit verband valt ook op de pseudo-Vlaamsche kleur van verschillende verzen. De dichteres gebruikt telkens woorden, die de hare niet zijn, omdat haar Noordnederlandsche taal die niet kent. Ze kunnen daarom niet anders dan maakwerk zijn en geven een indruk van imitatie. Misschien is het heelmaal onjuist, maar men denkt bij zulke Vlaamsche timbres in Noordnederlandsche verzen aanstonds aan een nabootsing of, minder erg, aan onwillekeurigen invloed van Alice Nahon's verzen uit haar eerste periode.

Een vers als „Kerstseize" b.v. is ten dezen illustratief:

„Ik heb m'n herte warm gespreid
ik heb m'n ziele schoon bereid

de honderdvierenvestig duizend, verzegelden van het Nieuwe Testament. En waar de twaalf patriarchen hun namen hebben geschreven in de fundamente van de stad van Vader Jacob en op het aardsche Sionshuis, daar wil ik als de Vader van het nieuwe Israël mijn twaalf apostelen schrijven in de fundamente van het nieuwe Jeruzalem daar boven".

Werkelijk, de keuze van het twaalfal is geweest de fiere daad van den Messias, de daad van heerschappij en sterk geloof.

Ja, ook van sterk geloof.
Want het twaalfal is niet alleen repetitie, maar ook expansie.

Gelijk het Oude Testament zijn twaalfal heeft in de patriarchen, zóó kiest Jezus zijn 12 apostelen; dat is repetitie.

Maar, daar is ook expansiezucht in Jezus' twaalfal. Want $12 = 3 \times 4$. Nu is 3 het getal van God en 4 het getal der wereld. Zóó hoopt de Christus door dit twaalfal God met de wereld in verbintenis te brengen. Hij wil met en door die twaalf de wereld door gaan. Door het apostolaat van die twaalf zal Hij de wereld voor God door zichzelf veroveren.

Is dat geen sterk geloof geweest? Hier stelt de Messias, als Hij er twaalf roept, de expansiezucht van het geestelijke koninkrijk tegenover de expansiezucht van het vleeschelijke koninkrijk.

Ook Oud-Israël wilde graag de wereld beheerschen; het wil dat trouwens nog. Maar Christus stelt van Zijn zijde daar tegenover de missie, de wereld-missie, van Zijn koninkrijk; wanneer Hij er twaalf roept. En Zijn koninkrijk is niet van deze wereld.

Aan dit twaalfal hing dan ook, met name wat het getal betreft, Zijn heele Ziel, en ook Zijn sterke geest. Met dat twaalfal, ook als getal, staat of valt Zijn pretentie als Messias. In de keuze van die twaalf lag immers de sterke, bewuste opvaart van Zijn wil? Zijn wil is duizend maal sterker dan die van Israëls aardschen vader, den vader van de twaalf patriarchen. Want aan dien aardschen vader, aan Jacob, zijn twaalf zonen geboren, maar hij ontving ze langs kromme wegen; en tenslotte was het ook niet eens zijn wil, maar de wil van God, uit wien ze hem geboren zijn. Trouwens, zelf heeft Jacob niet ten volle verstaan, wat dit twaalfal, dat hem geboren werd, in de wereld zou beteekenen. Maar als nu Christus komt, dan haart Hij door Zijn wil zichzelf deze twaalf, hij trekt ze door Zijn wil, in bewust verkeer met den gevenden God. Hij trekt ze. Hij neemt ze. Hij dwingt ze in een oogenblik. En daarom is de keuze van deze twaalf één van de glanzende hoogte-punten geweest van Zijn messiaansche taak. Dat twaalfal kan Hij niet missen. Zijn ambt, Zijn rijk, Zijn profetie, Zijn vervulling van het Oude door het Nieuwe Testament staat of valt met de ongereptheid van het twaalfal. Zijn messiaansche keuze.

o kindeke.... o, kindeke!

te nacht
ben 'k aan Uw kribbe gekomen
zoo zacht... zoo zacht....

.....
naar Uw gezichtke gebogen, kniel ik...
en wacht
toelid Uw reine mondeke over
m'n leven licht....

In zijn mengeling van karakteristiek noord-nederlandsche trekken als de klankverzachting in mijn, ik, en speciaal-Vlaamsche vormen als de verkleiningsuitgang -ke, te nacht (voor: vannacht), herte (voor hart), wordt dit, in zijn gedachte primitief-fine versje, maakwerk zonder dichterschap. En telkens weer krijgt men dien indruk als men leest: ik lieve (voor ik houd van), ik kooze, klein herteke, de Zonne, de eigene daad, stemme, e.d.

Wanneer men gesteld wordt voor de taak dezen bundel te beoordeelen, kan men deze opmerkingen niet achterwege laten. Waar de dichteres zelf zich tot motto kiest het woord van Guido Gezelle: dichten is een gunste Gods, moet ze de rechtmatigheid van deze critiek verstaan. Berendien Schuiling bezit iets van de gave, die Gezelle hier aanwijst, maar dan moet ze vóór alles blijven bij de eenvoudigheid van het ware. Als ze heelmaal zichzelf is, en niet „dicht", is haar werk poëzie. En, omdat deze bundel een eersteling is, is het nuttig en noodig, dat ze zich hiervan rekenschap geeft. Als ze ons een tweede verzameling geeft van het soort van „Lijden", „Bee", „Vreugdedag" e.d. maakt ze het den beoordeelaar mogelijk al de objectieve waardeering die hij heeft voor haar werk, uit te spreken, zonder dat hij voor de moeilijkheid van het critiek oefenen wordt gesteld. Dan kan hij ook zeggen, wat hij nu van de bovengenoemde dichtjes opmerkt, dat in zóó'n bundel werkelijke christelijke poëzie geboden wordt, stichtelijk, maar óók kunst.

C. T.

HET BOEK VAN DE WEEK

Het Wezen van het Protestantisme, door Prof. Dr. Karl Heim, voor Nederland bewerkt door Dr. J. F. Boersma.
Erven J. B. J. B. — Utrecht.

Op het oogenblik doet zich in Duitschland een verschijnsel voor, dat we zouden willen noemen: de suggestieve theologie. Op filosofisch gebied ontmoet men er iets dergelijks. Er is ook een suggestieve filosofie.

Wie meenen mocht, dat de symboliek, waarvan boven sprake was, willekeurig is, of niets te maken heeft met de pijn van Jezus, nu het twaalfal wordt geschonden, die leze nog eens na het zoogenaamde „wordingsboek", of de geslachtsrol van Jezus Christus in Matth. 1. Daar wordt ook, reeds vóórdat de Messias komt, uit de lijst van de geslachten van het Oude Verbond een aantal namen zóó samen gelezen en gerangschikt, dat de symboliek der getallen aan de profetie, die de historie op eigen wijze belicht, zich dienstbaar stelt. De namen worden in dit hoofdstuk zóó gekozen, en de getallen worden zóó afgesloten, dat de bijbelschrijver van Matth. 1 kan profeteeren over de geschiedenissen van het Oude Testament, waaruit immers Christus Jezus wettig is gesproten. Drie tijdperken teekent hij: den tijd van Abraham tot David, den tijd van David tot de ballingschap, den tijd van de ballingschap tot Christus' geboorte. En elk van die perioden wordt afgerond met 14 geslachten. Drie maal veertien is dus het getal van Abraham tot Christus. Dat wil zeggen: daar is ten eerste het zevental weer terug (de helft van 14). „Zeven" is weer het heilige getal, en ook een getal der volledigheid, het getal ook van de gemeenschap tusschen God en de wereld, want tegenover 12 als het product van 3 en 4 staat nu 7 als de som van 3 en 4. In Israël is dus God en wereld vereenigd. Het zevental is het getal van Immanuel; want Immanuel beteekent: God (3) met ons (4). Waar Israël is, daar is dus de wet van Immanuel, want Immanuel beteekent: God met ons. De historie van Israël loopt dus uit op Jezus Christus als den waren Immanuel; want Hij is de kroon, in persoon en werk, van alle geslachten, en dus de verklaring van de getallen-symboliek van zuivere harmonie, welke het geheim is van Gods koninkrijk.

Ja, nog verder gaat Matth. 1. Het zevental komt in Israël in elke periode twee maal terug. Want iedere periode heeft 2×7 geslachten. De Immanuelswet treedt dus in de volledigheid (het tweetal) op. En wederom, dit loopt uit, en spitst zich toe, in Christus Jezus. Bij Hem is harmonie in hoogste zuiverheid.

En, nóg is de getallen-symboliek niet uitgeput. Immers, er zijn 3×14 geslachten. Dat wil dus zeggen 6×7 . Wanneer nu eerst zes zeventallen zijn voorbij gegaan, dan komt het 7e zevental. Dit vangt, zóó wil Matth. 1 dus zeggen, dit vangt dus aan met Jezus Christus. Gelijk na 6 tijdperken een 7e sabbatstijdperk komt, zóó vangt dus met het Nieuwe Verbond de sabbatrust volkomen aan. En gelijk na 6×7 jaren-eenheden het 7e zevental van jaren aanbreekt, waarmee het jubeljaar wordt ingeluid, het jaar van de vrijlating der gebondenen, van de zegening der armen, van de verrijking der gevangenen in de ellende, zóó zal Christus' komst in de wereld ook zijn de verrijking van de armen, die nu met goederen vervuld worden, de ont-

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELKE SCHEITSEN

Getallensymboliek.

Het is, gelijk ieder verstaat, geen toeval geweest, maar opzet, dat Christus juist twaalf apostelen gekozen heeft. Dit twaalfal had zijn betekenis. Het is een herinnering aan de twaalf stammen van Israël en aan de twaalf aartsvaders of patriarchen. Dat Jezus juist twaalf apostelen koos, en dat het twaalfal geen onverschillige zaak was, dat zelfs dat twaalfal noodzakelijk was voor de heilige orde van Zijn Messiaswerk, is ons duidelijk, als wij letten op Zijn messiaansche bewustzijn. Dit heldere, zelf-verzekerde bewustzijn van den Messias is bij de roeping van de twaalf apostelen gansch inwendig verzekerd, dat Hij de vader, de verwekker, is van Jong-Israël. Gelijk Vader Jacob met zijn twaalf zonen, de twaalf patriarchen, de vader is van Oud-Israël, van Israël naar het vleesch, zóó scheurt nu Christus, dat wil zeggen de Messias, naar het recht, dat Hij heeft, uit Israëls leven een ander leven los, en maakt het vrij. Hij verzamelt om zich, en haart uit Zijnen wil, een nieuw Israël, Jong-Israël, Israël naar den Geest, dat niet optreedt met uiterlijk gelaat, doch dat Zijn wezen heeft in een inwendig schoon, en zijn kracht heeft, niet in vleeschelijke afstamming uit de twaalf patriarchen, maar uit een geestelijken bouw op het fundament der twaalf apostelen. Aldus stelt Jezus tegenover de twaalf patriarchen, die de aanvang zijn van de oudtestamentische bedoeeling van het genadeverbond, de twaalf apostelen als de aanvang van de Nieuw-testamentische bedoeeling van het genadeverbond. De roeping, juist van die twaalf, is geweest een farsch terugrijpen naar de geboorten in de tent van vader Jacob. Het was een schudding in het Rijk der Hemelen, het was een geestelijke geboorte, tot twaalf maal toe, als Jezus Christus naar de bevoegdheid, die Hem gegeven is, in Zijn messiaansche bewustzijn twaalf apostelen kiest, op wier fundament — het „fundament immers van apostelen en profeten" — heel de gemeenschap van het Nieuwe Verbond wordt opgebouwd.

En, niet alleen greep de Messias terug naar Vader Jacob — Israël met zijn twaalf vleeschelijke zonen, om zich als Messias tegenover hem te plaatsen als Gewinner van twaalf geestelijke stamdragers, — maar ook grípt Jezus vooruit naar den troon des Almachtigen en zegt: „Vader ik wil, Vader ik wil! Mijn wil, o Vader, plaatst nu om Uw troon heen naast de twaalf tronen van het Oude Testament, de andere twaalf tronen van het Nieuwe Testament. En wederom, hemelsche Vader, mijn wil voegt nu naast de twaalf stammen Israëls de twaalf maal twaalf duizend,